
Književna poročila

---

premnogih potovanj (preromal je pol Evrope, bil v Aziji in Afriki), pričarati med pripovedovanje sveže, često na moč fantastično gledane pokrajinske slike in pestre, pravljичno smeje podobe nadzemskih in podzemskih krajin in vplesti v sicer premočrtno se razvijajoče zgodbe mnogo iskrene šegavosti in dobrih, mladini včasih manj umljivih dovtipov in šaljivih prizorov.

Andersen je napisal svoje pravljice po večini le od kipeče invencije in burne fantazije gnan in je pogumno puščal v nemar vse pridigarsko moraliziranje in krepostno šolmaštersko poučevanje, brez katerega si naši slovenski pravljīčarji in zgodbarji mladinske povestice sploh misliti ne morejo. Doraščajoči otrok naj si ob čitanju in napetem duhovnem sodoživljanju zgodbe predvsem bistri domišljijo in usmerja lastno predstavno iznajdljivost. Pravljica naj mu odgrinja prostran pogled v slutene svetove, ki jih žalibog ni, in obsvetljuje razgled po dogodkih in pojavih, ki so v realnem življenju medlejši, neznatnejši, okornejši. Naučiti ga mora preko klavnega življenskega vijuganja švigati onstran resničnosti, sanjati, graditi (četudi v oblake), tvoriti. Šibarskega zgledevanja in polizanih naukov za škilasto presojanje in pohlevno prenašanje tistega, kar mu daruje sedanost, nudita otrokom v zadostni meri šola in dom. In življenje samo, če je dovteten zanj...

Pričujoča zbirka mojstrovih pravljīc (ki seveda niso poslovenjene iz danskega izvirnika, a bi bilo umestno, da bi prevajalka povedala, po kateri izdaji jih je ponášila, zdi se, da je prevod iz nemščine), se dostojno čita. U t v a piše dokaj gladko tekoč in domače zvencev pravljīčni slog, ki se izbranim povesticam verno prilaga. Tu in tam (pa dosti redko) naletiš na malenkostne nerodnosti v izražanju, na vidnejše prestopke zoper pravopisna pravila drja. Breznika in na okorno zasukane stavke, ki pa v splošnem ne kvarijo ugodnega celotnega vtisa.

Dobro je storila prevajalka, da nam je poskusila krajevno in časovno približati nekatere metafore. Tudi večino lastnih imen in vsakojake medmete je posrečeno po domače povedala.

Pavel Karlin.

Ante Kovač (Pfificus): Impresije iz jedne epohe (kroz zemlje i gradove). Zagreb, 1923. Komisionalna naklada Hrvatskog štamparskog zavoda, d. d.

Avtor je prišel z gališkega bojišča v rusko ujetništvo. Tam so srbski častniki prestrezali ujete Avstrijce jugoslovanske narodnosti in jim v sporazumu z rusko vlado dajali na izbero: ali «prostovoljno» v srbski «korpus», ali pa v trdo ujetništvo Bog ve kam. Idealisti in tisti, ki so se bali neznanih razmer v korumpirani deželi, so se dali vpisati v srbsko armado «prostovoljcev», drugi pa so večinoma še v Rusiji, če se niso sami rešili...

To in pot prostovoljskih čet iz Rusije v Anglijo, na Francosko in v Afriko avtor vedro in temperamentno popisuje.

Posamezni odstavki so, čeprav je knjiga tendenčna, naravnost literarni. Presrečno in pretresljivo je pismo na str. 70.

Zanimiva knjiga je poučna in bo zlasti za poznejšega zgodovinarja zelo dragocena.

Jezik ni čist, je časnikarski in ubog. Pa temu se ni čuditi, če vemo, da se avtorjev psevdonim glasi natančno lepo po «domače» — Pfificus.

Ivan Zorec.

Branimir Čosić: Priče o Boškoviću. Izdanje S. B. Cvijanovića, Beograd, 1924.

Povestica, obsegajoča 50 strani, ima dva dela: «Magdalena, bestidnica» in «Priča bez naslova». Ampak ta dva naslova ne povesta nič. Kdo je «bestidnica»? Pa vendar ne tista uboga kabaretna pevka? In zakaj ima drugi del naslov, kakor bi bil posebna povest? Kdo je B o š k o v i ć in kje so povesti o njem?

Dejanja, nazornega, tvornega, dramatičnega dejanja je v povesti malo; vse je zgolj medlo, nespretno, po nekem staromodnem vzorcu prikrojeno pripovedovanje, ki pogosto utruja in dolgočasi. — Jezik je ubog, časnikarski, brez živahnega in poetičnega poleta tudi tam, kjer bi bilo po situaciji to pričakovati.

Ivan Zorec.

KRONIKA

Macharjeva šestdesetletnica. Ko je v 80. letih na Češkem nastopil Masaryk z realizmom v vedi in politiki, sta se mu pridružila žurnalist Herben in literat Machar, ki je 29. februarja t. l. praznoval šestdesetletnico svojega rojstva. Machar je bojna natura, ki je šel v podrobnostih predaleč, a v celoti je zadel prav. Podiral je malike, ko je pobijal kraljestvo teme in krivice: človek iskrenosti in resničnosti, krepke individualnosti in čuteče socijalnosti. Slovence so seznanjali z Macharjem zlasti dr. Ant. Dermota, ki je prevedel «Magdaleno» (1903.) in manjše spise v starih «Naših Zapiskih», dalje V. M. Zalar, ki je prevedel «Rim» (1911.), nekaj pesmi v obnovljenih «Naših Zapiskih» in zbornik «Strup iz Judeje» ter dr. J. Glonar, ki je poslovenil izbor življenjepisnih črtic «Konfesije literata». — Macharjev pomen ni samo literaren, ampak tudi političen. Zgodovina Masarykovega realizma v boju s «staročeštvom» in «mladočeštvom» je ozko združena z njegovim imenom. Ni nastopal na govorniškem odru, ampak s peresom, v Herbenovem «Času», a to z neizprosno odkritostjo in žgočim sarkazmom. V slovenskem javnem življenju mu nalikujeta Fr. Levstik in Ivan Cankar. V svetovni vojni si je pridobil Machar velike zasluge za svobodo svojega naroda. Češkim čestitkam se ob njegovi šestdesetletnici pridružujejo tudi naše.

Dr. L.

Antonín Sova, tip pesnika. J. S. Machar in Antonín Sova sta poleg Březine glavna predstavljatelja češke literarne generacije devetdesetih let. Vsak posebej izmed te trojice pomenja zase močno individualnost in izrazito pesniško smer, dočim so vsi trije skupno vplivali tudi na razvoj češke kulture na prelomu XIX. in XX. stoletja. Dočim obstoja Macharjev pomen bolj v tem splošnem kulturnem momentu, tiči vpliv Sove in Březine predvsem v pesništvu.

Najstarejši med obema, Antonín Sova (rojen 26. februarja 1864.), pomenja neke vrste sintezo ostalih dveh: intelektualnega Macharja in himničnega Březine. Od obeh pa se razlikuje po bogastvu svojega čuvstva in senzualni čutiljivosti. A dočim je Březina v svojem pesniškem delu ustvaril cel sistem svojega mističnega nazora, sta Machar in Sova ostala zvesta zemlji in sodobnosti. In v tem oziru sta si Machar in Sova bolj sorodna pojava. Oba sta premislila in preživela vse krize svoje krčevite in kaotične dobe, toda Sova je bil v nasprotju z racionalističnim Macharjem predvsem človek čuvstva, ki je s tega stališča umeval in umetniški potenciral vsakdanjo resnico. Komaj je ostavil realizem svojih pesniških prvencev, je reduciral realnost na en sam znak, simbol svojih vizij, sanj in slutenj. In tako je postal poleg Březine prvi stvaritelj češkega simbolizma.

Sova je v svojem jedru vseskozi lirik impresijonističnega značaja. Vse njegovo pesniško delo, ki je v idejnem oziru precej kaotično, je ena sama lirična pesem intimne glasbe, prekrasnih metafor in tipičnih simbolov. Ta impresijonistični lirik je tekom svojega pesniškega in umetniškega razvoja došel od subjektivne boleznih kolektivni ljubezni in tako se je našel na povsem drugem polu nego uporni Machar, ki je s svojim geslom «v žolču je moč» izhajal